

Przesyłamy zbiorcze opracowanie odpowiedzi na pytania dotyczące nowelizacji Kodeksu Etyczno-Zawodowego PTP nadesłanych przez członków WOT PTP. Na wstępie pragniemy jednak zaznaczyć, że formuła konsultacji, polegająca na przesłaniu pytań odnoszących się do bardzo podstawowych założeń, a także struktury dokumentu, bez przedstawienia projektu znowelizowanego Kodeksu, była zaskakująca dla wielu członków Oddziału.

Warto oprzeć się na dobrym przykładzie Polskiego Towarzystwa Psychiatrycznego, w którym zespół ekspertów opracował projekt nowego Kodeksu Etycznego Psychoterapeutów (w skład zespołu przygotowującego projekt weszli prof. dr hab. Jerzy W. Aleksandrowicz, prof. dr hab. Jan Czesław Czabała, prof. dr hab. Hanna Jaklewicz oraz dr Mariusz Furgał). Projekt ten był następnie szeroko konsultowany i poddawany modyfikacjom w efekcie konsultacji, ostatecznie kodeks w nowym brzmieniu został przyjęty przez Walne Zgromadzenie członków Sekcji Naukowej Psychoterapii Polskiego Towarzystwa Psychiatrycznego 17 października bieżącego roku.

Także i w naszym Towarzystwie w przygotowaniu projektu nowego Kodeksu powinni uczestniczyć eksperci cieszący się autorytetem w środowisku psychologów – praktyków, badaczy i nauczycieli, a konsultacjom powinien być poddawany projekt nowelizacji Kodeksu, nie zaś pytania o jego strukturę, używane formy językowe, czy podstawowe założenia. Konsultowanie przygotowanego w gronie ekspertów projektu zmian zapewne zaowocowałoby merytoryczną dyskusją zwiększającą szansę na przyjęcie dobrego i powszechnie akceptowanego w środowisku dokumentu.

Reasumując, postulujemy jako Zarząd WOT PTP przyjęcie w naszym Towarzystwie standardu (1) aktywnego konsultowania dokumentów ważnych dla pracy psychologów i (2) uwzględniania pojawiających się w toku dyskusji głosów – tak, by w pełni wykorzystać potencjał Towarzystwa zrzeszającego wielu wybitnych praktyków i badaczy oraz umożliwić członkom PTP wywieranie realnego wpływu na decyzje odnoszące się do ich zawodowej aktywności.

1. Struktura dokumentu – może być dwu- lub trójpoziomowa – decyzja odnośnie do struktury powinna być dopasowana do treści, z naciskiem na to, że Kodeks powinien być dokumentem zwięzłym i przejrzystym.
2. Należy wyodrębnić zasady ogólne i szczegółowe oraz zachować dotychczasowy, „wysoki” styl preambuły, dotyczy ona bowiem istoty dokumentu. Warto utrzymać zawarte w preambule obowiązującego Kodeksu odniesienie do Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka ONZ.
3. Warto pracować nad możliwie niewielką objętością dokumentu. Postulujemy postępowanie w myśl zasady: „Nie mniej niż niezbędne, nie więcej niż konieczne”.
4. Kodeks warto redagować w trybie deklaratywno – opisowym.
5. Proponujemy zachować formę „psycholog” (liczba pojedyncza rodzaju męskiego) z adnotacją przy pierwszym użyciu, że słowo to odnosi się do przedstawicieli obu płci.
6. Proponujemy określenie „odbiorca usług psychologicznych” (propozycja większości zabierających głos członków Oddziału) lub „klient”.
7. Kodeks jest dokumentem obowiązującym psychologów, w tym sensie przeznaczony jest on dla przedstawicieli naszej grupy zawodowej. Zarazem jednak stanowi on dla społeczeństwa, w tym zwłaszcza dla osób będących odbiorcami usług psychologicznych, ważne źródło informacji o

zasadach świadczenia tych usług. W związku z powyższym, Kodeks powinien być uzupełniony o słownik umieszczony w aneksie.

8. Definicja „wykonywania zawodu psychologa” powinna odpowiadać definicji, jaka znajdzie się w Ustawie o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów. Niepokojącym jest fakt, że mimo lat oczekiwań na nową, działającą w praktyce, ustawę, nasze Towarzystwo do dziś nie wypracowało definicji zawodu psychologa, która określałaby to, co dla naszego zawodu specyficzne oraz to, co wspólne dla psychologa i przedstawicieli innych profesji zajmujących się ochroną i profilaktyką w obszarze zdrowia psychicznego.
Ważnym elementem dotychczasowego Kodeksu jest zasada, zgodnie z którą psycholog – jeśli rezygnuje z wykonywania zawodu psychologa na rzecz innych ról zawodowych, nie wykorzystuje wiedzy oraz umiejętności związanych z kierunkiem wykształcenia do oddziaływania na ludzi w sposób niezgodny z etyką zawodową psychologa.
9. Zapisy antydyskryminacyjne powinny znaleźć się w Kodeksie w możliwie ogólnym zakresie – dobrym wzorem jest brzmienie punktu 15 w dotychczas obowiązującym Kodeksie.
10. To, że przekraczanie kompetencji przez psychologa jest nieetyczne, jest wystarczająco podkreślone w dotychczas obowiązującym Kodeksie.
11. Proponujemy oparcie się na sformułowaniu ujętym w Standardach diagnozy psychologicznej uchwalonych przez Ogólnopolską Sekcję Diagnozy Psychologicznej PTP w dn. 21.06.2014 r. i ujęcie tej kwestii w następujący sposób: „Psycholog podejmuje się realizacji usługi psychologicznej wtedy, gdy posiada odpowiednie: wiedzę, postawę etyczną oraz umiejętności, a w szczególności umiejętności niezbędne do tego, by uwzględnić indywidualną perspektywę klienta, w tym jego uwarunkowania społeczne i/lub kulturowe.”

Ponadto postulujemy, by – analogicznie do brzmienia punktu 19 w dotychczas obowiązującym Kodeksie, w znowelizowanym Kodeksie zawrzeć punkt mówiący o obowiązku psychologa obrony praw osób starszych i sędziwych, szczególnie tych przebywających w szpitalach, w instytucjach pomocy i opieki długoterminowej. Warto także wyrazić wyartykułować powinności psychologa w sytuacji powzięcia informacji o przemocy (szczególnie wobec osób zależnych), nawiązując do obowiązujących aktów prawnych dotyczących przeciwdziałania przemocy.